

Adelosan Çağda Sigara ve Alkol İçme Davranışı

Şenlen GÖKGÖZ^{a1}, Gülay KOÇOĞLU²

¹Kırklareli İl Sağlık Müdürlüğü, KIRKLARELİ

²Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, SİVAS

ÖZET

Giriş: Bu araştırmada adelosan çağda sigara ve alkol kullanım yaygınlığı, sigara ve alkole başlama yaşı ve bu alışkanlıklara etki eden nedenler araştırılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tip bir araştırma olup, Sivas il merkezinde 11–17 yaş arasındaki 671 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilere anket soruları dağıtılarak kendilerinin cevaplamaları istenmiştir. Grupların karşılaştırılmasında khikare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda öğrencilerin %67.1'i hayatında hiç sigara içmemişken, deneyenlerin oranı %18.5'tir. Sigarayı her gün içen öğrenci %7.5'tir. Düzenli sigara içicilik tüm öğrencilerde %10.9 iken, kız öğrencilerde %4.1, erkek öğrencilerde %14.1'dir. Hayatı boyunca hiç sarhoş olmayanların oranı %93.8 iken, halen alkollü içki içtiğini belirtenler %0.6'dır.

Sonuç: Yaşın, cinsiyetin, aile gelir düzeyinin, öğrencinin kendisine göre başarı durumunun, disiplin cezası alma durumunun, sınıfta kalma durumunun, aile ile sorunları paylaşmanın, sigaranın kanser yapıcı etkisini bilmenin, aileden uzakta yaşamanın; sigara içme davranışı üzerine etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sadece ailenin eğitim düzeyinin, sigara içme davranışı üzerine etkisi, istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır. Gençlerdeki yüksek sigara içme oranları, sigaranın sağlığa zararları ile ilgili verilecek eğitimler ve toplumun sigara karşıtı bilinçlenmesi ile düşürülebilir. ©2007, Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Anahtar kelimeler: Adolesan, sigara, alkol

ABSTRACT

Cigarette And Alcohol Consumption Behaviour In Adolescence

Objectives: In this research cigarette smoking and alcohol drinking prevalence, starting age and the reasons effecting these habits for the adolescence have been studied.

Material and Methods: Being a cross-sectional research, has been applied to 671 students aged 11-17 in Sivas. The students were asked to answer the questionnaires on themselves.

Results: According to research data %67.1 of the students have never smoked, and %18.5 have tried. Daily smoking students ratio is %7.5. Regular smokers ratio among the students is %10.9; female %4.1 and male %14.1. %84.8 stated they meet no problem in purchasing cigarettes. %53.0 of fathers smoke regularly while this is lower for the mothers (%13.7). %85.3 stated they knew the habitant substance is "nicotine", and %78.1 knew "smoking causes cancer". Age, sex, family income, student's success upon his own expression, to have had discipline penalty, sharing problems with the family, knowing the cancer causing effects of smoking, living apart from the family is found to be in meaningful relation between smoking behaviour (p<0.05). Only the effect of families' education level on smoking behaviour is found to be meaningless. %0.6 of the students have stated that they are still drinking alcoholic drinks.

Conclusion While the ratio of the students that have never been drunk is %93.8, the amount of students that have been drunk for more than once is %1.5. Consequently smoking is quite a common behaviour for the students, while alcohol trying and consumption rate is at a very low level. ©2007, Fırat University, Medical Faculty

Key words: Adolescence, cigarette, alcohol.

Ülkemizde sigara kullanımı oldukça yaygındır. PİAR'ın 1988 yılında ülke genelinde yaptırdığı bir araştırmaya göre toplumda 15 yaş üstü erkeklerin %62,8'i, kadınların %24,8'i, tüm nüfusun %43,6'sı sigara içmektedir (1).Gençlerde sigaraya başlama yaşı oldukça düşüktür (2-4). Alkol kötüye kullanımı da gençlik döneminde başlamaktadır. Yapılan çalışmalarda alkole başlama yaşının giderek küçüldüğü, lise ve üniversite öğrencileri arasında alkol kullanımının giderek yaygınlaştığı belirtilmiştir (5).

Sigara; koroner kalp hastalığı, serebrovasküler hastalıklar, KOAH ve başta akciğer kanseri olmak üzere pek

çok organ kanserine neden olur (6). Kronik alkol kullanımı alkolik siroz, kronik aktif hepatit ve siroz ile ilişkilidir, ayrıca sinir sisteminde periferik nöropatiye, geçici ve kalıcı organik beyin sendromuna neden olur ve alkoliklerin %25'inde kardiyovasküler sistem hastalığı geliştiği tahmin edilmektedir (7).

Bu araştırmada adolesan çağda sigara ve alkol kullanım yaygınlığı, sigara ve alkole başlama yaşı ve bu alışkanlıklara etki eden nedenler araştırılmıştır

^a Yazışma Adresi: Dr. Şenlen Gökğöz, Kırklareli İl Sağlık Müdürlüğü, Kırklareli

* Toraks Kongresinde Antalya'da sunulmuştur.

Tel: +90 288 2125028

e-mail: senlengokgoz@yahoo.com.tr

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, kesitsel tip bir araştırma olup; Sivas il merkezinde Vali Aydın Güçlü İlköğretim Okulu ile Celal Bayar İlköğretim Okulu altı ve yedinci sınıf öğrencileri ile Sabancı Lisesi birinci sınıfında okumakta olan öğrencilerin tümü (671) katılmıştır. Araştırmada, Horasan ve Sezer'in Elazığ'da ortaokul son sınıf öğrencilerinde sigara içme prevalansını saptamak için kullandığı anket soruları (8) ile AMETEM'in gençlik anketindeki sorular (9) kullanılmıştır.

Öğrencilere anket soruları dağıtılarak kendilerinin cevaplamaları istenmiş ve anketin üzerine kimliklerini ortaya koyan isim ve numara yazmamaları belirtilmiştir. Veriler bilgisayarda değerlendirilmiştir. Grupların karşılaştırılmasında khikare testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin sigara içme durumları değerlendirilirken öğrenciler;

1. Her gün en az bir tane olmak üzere içenler
2. Günde birden az, haftada en az bir tane içenler
3. Haftada bir taneden az, ayda birkaç tane içenler
4. Bırakanlar (daha önce sigara içtiği üç ay ve daha uzun bir dönem olan, fakat şimdi içmeyenler).
5. Deneyenler (yaşam boyunca bir çekiş bile olsa sigara içmiş fakat sigara içtiği süre 3 ayı geçmemiş olanlar).
6. Hiç denemeyenler (yaşamı boyunca bir çekiş bile olsa hiç sigara içmemişler) olarak gruplandırıldıktan sonra; 1, 2, 3. gruplar sigara içenler; 4, 5, 6. gruptakiler sigara içmeyenler olarak değerlendirildi.

Anne-babaların eğitim düzeyleri okur yazar değil: 1 puan, okur-yazar: 2 puan, ilkokul mezunu: 3 puan, orta okul mezunu: 4 puan, lise mezunu: 5 puan, yüksekokul mezunu: 6 puan şeklinde puanlandıktan sonra; anne-baba eğitim puanları toplamı 7 ve altında olanlar düşük; 8, 9, 10 olanlar orta; 11, 12 olanlar yüksek olarak değerlendirildi.

Öğrencilerin sigara içme durumları ve aile eğitim düzeyleri ile ilgili değerlendirme şekli Sezer'in Elazığ'daki Lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmadan alınmıştır (10).

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin %52'si kız, %48'i erkektir. Öğrencilere bitirdikleri yaş sorulduğunda %24.3 ile 14 yaş ve %23.3 ile 12 yaş en fazla görülen yaşlardır. Araştırmaya katılanların bitirdikleri yaş ortalamaları ise 13,29'dur. Öğrencilerin %54.7'sinin aile geliri 201-600 milyondur. %59.1'inin ailesinde 5-6 kişi yaşamaktadır. Ailesinden ayrı yaşayanlar çok azdır (%2.8), büyük çoğunluğu (%94.3) anne babası ile birlikte yaşamaktadır. Lise ve üzeri eğitimi olan baba oranı %52.2 iken, lise ve üzeri eğitimi olan anne oranı düşüktür (%9.2). Öğrencilerin çoğunun (%47.7) annesi ilkokul mezunudur. Aile eğitim durumu değerlendirildiğinde %60.3'ünün düşük gruba girdiği görülmüştür.

Tablo 2'de öğrencilerin okulla ilgili durumları gösterilmiştir. Son 30 günde okula devamsızlığı olmayan öğrenci oranı %62.1'dir. Öğrencilerin %44.4'ü kendi başarılarını orta düzeyde olarak belirtmiştir. %97.9'u hiç disiplin cezası almamış olup, %79.4'ü hiç sınıfta kalmamıştır.

Tablo 3'de öğrencilerin sigara ve alkol tüketme davranışı gösterilmiştir. Öğrencilerin %67.1'i hayatında hiç sigara içmemişken, deneyenlerin oranı %18.5'tir. Sigarayı her gün içen öğrenci %7.5'tir. Öğrencilerin %84.8'i marketten sigara alırken zorlanmadığını belirtmiştir. Hiç sarhoş olmayanların oranı %93.8 iken, birden çok kez sarhoş olanların oranı %1.5'tur. Halen alkollü içki içtiğini belirtenler %0.6'dır.

Tablo 4'te öğrencilerin yakın çevresindekilerin sigara içme durumu gösterilmiştir. Babaların % 53.0'ı her gün sigara içerken; annelerde her gün sigara içenlerin oranı daha düşüktür (%13.7). En samimi dört arkadaşının hiçbirinin sigara içmediğini ifade edenler % 72.2 iken, arkadaşlarından birisinin sigara içtiğini belirtenler %14.0'dır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Özellik	Sayı	Yüzde
Cinsiyet:		
Kız	348	52.0
Erkek	321	48.0
Bitirilen Yaş:		
11-12 Yaşlar	250	37.0
13-14 Yaşlar	246	37.4
15 Ve Üzeri	158	24.6
Ailenin Geliri:		
0-200 Milyon	189	30.6
201-600 Milyon	338	54.7
601-999 Milyon	72	11.7
1-1,5 Milyar	11	1.8
1,5 Milyarın Üzeri	8	1.3
Ailedeki Birey Sayısı:		
4'ten Az	152	24.9
5-6 Kişi	391	59.1
7 Ve Üzeri	119	18.0
Aile İle Birlikte Yaşama:		
Ailesi İle Yaşayan	647	97.1
Ailesinden Ayrı Yaşayan	19	2.8
Aile Yapısı:		
Anne – Baba Birlikte Yaşıyor	611	92.3
Baba Yaşamıyor	22	3.3
Anne Yaşamıyor	9	1.4
Her İkisi De Yaşamıyor	3	0.5
Anne – Baba Boşandı	11	1.7
Anne – Baba, Başka İlde, Ülkede Yaşıyor	6	0.9
Baba Eğitim Durumu:		
Okur- Yazar Değil	21	3.2
Okur-Yazar	47	7.1
İlkokul Mezunu	208	31.3
Orta Okul Mezunu	131	19.7
Lise Mezunu	202	30.4
Yüksek Okul Mezunu	55	8.3
Anne Eğitim Durumu:		
Okur- Yazar Değil	121	18.3
Okur-Yazar	57	8.6
İlkokul Mezunu	315	47.7
Orta Okul Mezunu	103	15.6
Lise Mezunu	55	8.3
Yüksek Okul Mezunu	9	1.4
Aile Eğitim Durumu:		
Düşük	404	60.4
Orta	246	36.8
Yüksek	19	2.8

Öğrencilerin sigaranın zararları ile ilgili bilgi durumlarını saptamak için yer alan sorularda %85.3'ü sigaradaki bağımlılık

yapıcı maddenin “nikotin” olduğunu bilmiştir. Sigaranın kanser yapma durumu ile ilgili soruya, öğrencilerin %78.9’u “kesinlikle kanser yapıcı olduğu bilinmektedir” demiştir.

Tablo 5’te çeşitli bağımsız değişkenlerin sigara içme davranışı üzerine etkisi gösterilmiştir. 11-12 yaş grubundakilerin %95.1’i sigara içmezken, 15 yaş ve üzerinde sigara içenlerin oranı %30’dur. Yaşla birlikte sigara içme oranındaki artış istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2= 39.720$, $p=0,000$). Yapılan khikare önemlilik testinde bu farkın 15 yaş ve üzeri gruptan kaynaklandığı görülmüştür. Kızların %6.6’sı, erkeklerin %15.4’ü sigara içmekte olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. ($\chi^2= 13,251$ $p = 0,000$)

Tablo2. Öğrencilerin okulla ilgili durumları

Son 30 Günde Okula Devamsızlık:		
Devamsızlığı Hiç Olmayanlar	406	62.1
1-2 Gün Devamsızlığı Olanlar	170	16.0
3-4 Gün Olanlar	48	7.3
5 Gün Ve Üzeri Devamsızlığı Olanlar	20	4.6
Öğrenciye Göre Kendi Başarı Durumu:		
Mükemmel	66	10.0
Çok İyi	96	14.6
Ortalamanın Üzerinde	131	19.9
Orta Düzeyde	292	44.4
Ortalamanın Biraz Altında	53	8.1
Ortalamanın Oldukça Altı	20	3.1
Öğretim Hayatı Boyunca Disiplin Cezası Alma:		
Disiplin Cezası Olanlar	14	2.1
Hiç Disiplin Cezası Almayanlar	641	97.9
Öğretim Hayatı Boyunca Sınıfta Kalma:		
Sınıfta Kalmış	137	20.6
Hiç Sınıfta Kalmamış	528	79.4

Tablo 3. Öğrencilerin Sigara ve İçki İçme Davranışları

Özellik	Sayı	Yüzde
Öğrencilerin Sigara İçme Davranışı:		
Hergün İçen	50	7.5
Günde Birden Az, Fakat Haftada En Az Bir Kez İçen	9	1.4
Haftada Bir Taneden Daha Az İçen	13	2.0
Bırakan	24	3.9
Deneyen	123	18.5
Hiç İçmeyen	447	67.1
Marketten Sigara Alırken Zorlukla Karşılaşma:		
Herhangi Bir Zorlukla Karşılaşmayanlar	89	84.8
Zorlukla Karşılaşanlar	16	15.2
Halen Alkollü İçki İçme:		
İçenler	3	0.6
İçmeyenler	509	99.4
Ne Tür İçki İçtikleri:		
Bira	7	58.4
Bira, Rakı	3	25.0
Bira, Votka	1	8.3
Bira, Şarap	1	8.3
Kaç Kez Sarhoş Oldukları:		
Hiç Olmayanlar	183	93.8
Bir Kez Olanlar	9	4.6
Birden Çok Kez Olanlar	3	1.5

Aile eğitim düzeyi düşüklerde sigara içme oranı %10,0 iken, aile eğitim düzeyi yükseklerde bu oran %10.5’tir ($p> 0.05$). 0-200 milyon gelir düzeyi olan ailelerde öğrencilerin sigara içme oranı %6.4 iken, 1 milyar ve üzeri geliri olan ailelerde öğrencilerin sigara içme oranı % 36,8’dir. Ailenin gelir düzeyindeki artış ile sigara içme yüzdesi de artmaktadır ($p=0,001$). İstatistiksel olarak bu fark 1 milyar ve üzeri gruptan kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin kendi ifadelerine göre belirlenen başarı düzeyi ile sigara içme davranışı arasındaki ilişki incelendiğinde “ortalamanın altında” olanların daha çok sigara içtikleri ($p= 0.001$) saptanmıştır.

Tablo 4. Öğrencinin yakınlarının sigara içme durumu

	Sayı	%
Baba Sigara İçme Durumu:		
Her Gün Sigara İçen	335	53.0
Her Gün Sigara İçmeyen	297	47.0
Anne Sigara İçme Durumu:		
Her Gün Sigara İçen	87	13.7
Her Gün Sigara İçmeyen	546	86.3
En Samimi Arkadaşlarından Kaçı Sigara İçiyor?		
Hiçbiri	478	72,2
Biri	93	14,0
İkisi	46	6,9
Üçü	21	3,2
Dördü	24	3,6

Öğrenim hayatı boyunca en az bir kez disiplin cezası alanların sigara içme yüzdesi %28.6 iken, hiç disiplin cezası almayanların %10.3’ü sigara içmektedir. Ve aradaki fark önemlidir ($p = 0,029$). Yine öğrenim hayatları boyunca en az bir kez sınıfta kalan öğrencilerin de hiç sınıfta kalmamış öğrencilerden daha yüksek oranda sigara içtikleri (%19.7- 8.4, $p=0,000$) ortaya çıkmıştır.

Ailesi ile sorunlarının hepsini paylaşan öğrencilerin %7.9’u sigara içmektedir. Bu oran ailesi ile hiçbir sorununu paylaşmadığını belirten öğrencilerde daha yüksektir (%19)($p = 0,003$).

Sigaranın kesin olarak kanser yapıcı olduğunu bilmeyenlerin %21.1’i sigara içmekte iken, bilenlerde bu oran %8.9’dur ($p=0,004$). Ailesiyle birlikte yaşayan öğrencilerin %10.4’ü sigara içerken, ailesinden ayrı yaşayanların sigara içme yüzdesi çok daha yüksektir (%26.3). Bu fark istatistiksel olarak önemlidir ($p = 0,028$).

Yaşın, cinsiyetin, aile gelir düzeyinin, öğrencinin kendisine göre başarı durumunun, disiplin cezası alma durumunun, sınıfta kalma durumunun, aile ile sorunları paylaşmanın, sigaranın kanser yapıcı etkisini bilmenin, aileden uzakta yaşamının; sigara içme davranışı üzerine etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sadece ailenin eğitim düzeyinin, sigara içme davranışı üzerine etkisi, istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır.

Öğrencilere halen alkollü içki içme durumları sorulduğunda bu soruyu 503 öğrenci yanıtlamış ve 3 öğrenci halen alkollü içki içtiğini belirtmiştir. Halen alkollü içki içtiğini belirten öğrenci sayısının azlığı nedeniyle çeşitli bağımsız değişkenlerin alkol alma davranışına etkisi araştırılmamıştır.

Tablo 5. Çeşitli Bağımsız Değişkenlerin Sigara İçme Üzerine Etkisi

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	SİGARA İÇENLER		SİGARA İÇMEYENLER	
	Sayı	%	Sayı	%
YAŞ GRUP				
11-12	12	4.9	234	95.1
13-14	45	12.6	313	87.4
15 yaş ve üzeri	15	30.0	35	70.0
TOPLAM	72	11.0	582	89.0
CİNSİYET				
Kız	23	6.6	324	93.4
Erkek	49	15.4	269	84.6
TOPLAM	72	10.8	593	89.2
AİLE EĞİTİM DÜZEYİ				
Düşük	40	10.0	362	90.0
Orta	30	12.3	214	87.7
Yüksek	2	10.5	17	89.5
TOPLAM	72	10.8	593	89.2
AİLE GELİR DÜZEYİ				
0-200 milyon	12	6.4	176	93.6
201-600 milyon	41	12.2	294	87.8
601- 999 milyon	8	11.1	64	88.9
1 milyar ve üzeri	7	36.8	12	63.2
TOPLAM	68	11.1	546	88.9
ÖĞRENCİNİN KENDİNE GÖRE BAŞARI DÜZEYİ				
Mükemmel	9	13.8	56	86.2
Çok iyi	5	5.2	91	94.8
Ortalamanın üstü	7	5.4	122	94.6
Orta düzey	35	12.0	256	88.0
Ortalamanın altı	14	26.4	39	73.6
Ortalamanın oldukça altı	1	5.0	19	95.0
TOPLAM	71	10.9	583	89.1
DİSİPLİN CEZASI ALMA				
Alanlar	4	28.6	10	71.4
Almayanlar	66	10.3	572	89.7
TOPLAM	70	10.7	582	89.3
SİNİFTA KALMA				
Kalanlar	27	19.7	110	80.3
Kalmayanlar	44	8.4	481	91.6
TOPLAM	71	10.7	591	89.3
AİLE İLE SORUN PAYLAŞMA				
Hepsini paylaşan	10	7.9	116	92.1
Bazen paylaşan	36	9.0	365	91.0
Sorunlarını hiç paylaşmayan	26	19.0	111	81.0
TOPLAM	72	10.8	592	89.2
SİGARANIN KANSER YAPTIĞINI BİLMEK				
Sigaranın kanser yapıcı etkisi kesin olarak bilinmemektedir diyenler	16	21.1	60	78.9
Sigaranın kanser yapıcı etkisi biliniyor diyenler	24	8.9	245	91.1
TOPLAM	40	11.6	305	88.4
AİLE İLE YAŞAMA				
Ailesi ile yaşayanlar	67	10.4	576	89.6
Ailesinden ayrı yaşayanlar	5	26.3	14	73.7
TOPLAM	72	10.9	590	89.1

TARTIŞMA

Bu araştırmada, düzenli sigara içicilik tüm öğrencilerde %10.9 iken, kız öğrencilerde %4.1, erkek öğrencilerde %14.1'dir. Bu değerler 1993 yılında Horasan E ve Sezer E tarafından Elazığ'da ortaokul öğrencilerindeki düzenli içicilik oranından yüksektir (kız öğrencilerde %0.0'i; erkek öğrencilerde %4.6)

(8). Bunun nedeni bu araştırmaya lise birinci sınıf öğrencilerinin de katılması olabilir.

Sivas ilinde yapılan bu çalışmada düzenli sigara içicilik oranı Çin'de 2001 yılında lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmadan oldukça düşükken (kızlarda %18, erkeklerde

%46) (11), Minesota'da 2001 yılında ortaokul öğrencileri arasında yapılan düzenli sigara içme oranlarını gösteren araştırmanın sonuçlarına yakındır. (tüm öğrencilerde %12.9) (12). Çin'de sigara içiciliğinin yaygınlığı ve Çin'de yapılan araştırmanın lise öğrencileri üzerinde yapılması oranların yüksekliğinin nedeni olabilir.

Bu çalışmada her gün sigara içenlerin oranı tüm öğrencilerde %7.5 iken, kız öğrencilerde %3.5 ve erkek öğrencilerde %11.9'dur. Bu sonuçlar, 1983 yılında Sezer'in Ankara'daki çalışmasında ortaokul üçüncü sınıflarda hergün sigara içenlerin oranına (%5.17) yakinken, lise üçüncü sınıflardaki hergün sigara içenlerin oranından (%24.06) düşüktür (13); ayrıca 1989 yılında Elazığ ilinde lise öğrencilerinde Sezer R, Öztürk Ş ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarından çok düşüktür (erkeklerde hergün sigara içicilik oranı %41.2, kızlarda %9.5) (10). Bunun nedeni yaşla sigara içme oranlarının artması ve bu araştırmanın daha küçük yaş grubunda yapılması olabilir. Elazığ ilindeki yüksek oranlar, bir doğu ili olması nedeniyle toplumun genel eğitim düzeyinin düşüklüğü ve sigara içmenin özellikle erkek öğrenciler tarafından bir statü olarak algılanması olabilir.

2000 yılında Çelik P, Esen A ve arkadaşları tarafından Manisa ilinde yapılan çalışmada bulunan sigara içme üzerine etki eden değişkenler, bu araştırmanın sonuçlarına benzemektedir (14). Fakat Horasan E ve Sezer E tarafından 1993 yılında Elazığ'da yapılan çalışmada, bu çalışmadan

farklı olarak ailenin eğitim düzeyinin de sigara içmeye etkisi anlamlı bulunmuştur (8).

97 yılında Güney Brezilya'da 12-18 yaş gençler üzerinde yapılan çalışmada ebeveyni boşanmışlarda, sınıfta kalanlarda ve son ay içinde alkol alanlarda; sigara içme yüzdesinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (15). Bu çalışmada da sınıfta kalmanın ve disiplin cezası alınmanın, sigara içme davranışı üzerine etkisi anlamlı bulunmuştur.

Bu çalışmada "sigaranın kesin olarak kanser yapıcı olduğu bilinmemektedir" diyenlerde sigara içme oranı, anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Oncken C., Mc Kee S. ve arkadaşları tarafından 537 adolesanla yapılan çalışmada ise sigara içenlerin sigaranın erken ölüme neden olduğunu bildikleri (%95) fakat yaşam kalitesini düşüreceğini daha az oranda bildikleri (%63.5) bulunmuştur (16).

Tayvan'da 1996 yılında Adolesan çağda uyuşturucu kullanımı ile ilgili yapılan çalışmada, uyuşturucu kullanımı, sigara ve alkol içenlerde %7.1 iken; sigara ve alkol içmeyenlerde %0.3 bulunmuştur (17). Tayvan'da yapılan bu çalışma, Türkiye'de sigara içme yüzdesinin yüksekliğinin, gelecekte alkol ve uyuşturucu kullanım yüzdesinin artması açısından risk doğurduğunu göstermektedir.

Bu nedenle gençlere başta sigara olmak üzere, bu tür maddelerin sağlığa zararlarına yönelik eğitim verilmesi faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

1. PİAR, Sigara Alışkanlıkları ve Sigara ile Mücadele Kampanyası Kamuoyu Araştırma Raporu, Ocak 1981.
2. www.alopsikolog.net/pdf/p21.pdf,21.9.2006
3. Torrecilla G.M., Ruano G.R., Plaza M.D., Hernandez M. M.A., Barreco F.M., Teenagers And Smoking:Prevalence, Patterns And attitudes, An Pediatr (Bare), May, 2004; 60: 440-449,.
4. Hastier N., Quinque K., Bonnel A.S.,et al., Smoking And Adolescent, An İnquiry Into Motivation And Knowledge of The Effects of Tobacco,Rev Mal Respir,Jun 2006, 23 (3 Pt1): 237-241.
5. Tümerdem Y., Ayhan B., Özsüt H ve Ark, Orta ve Yüksek Öğretim Gençleri ve Alkol Kullanımı, XXII. Ulusal Psikiatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ekim 22, 23 1986.
6. Karlıkaya C. Tütün ve Ortak Havayolu, Solunum Dergisi, 2005,7: 29-40
7. Schuckit M.N., Alkol ve Madde Kötüye Kullanım Tanı ve Tedavi,Kamberoğlu K. (Çeviren). 1.Baskı, İzmir: Kanyılmaz, 1993.
8. Horasan E., Sezer E., Ortaokul son sınıf öğrencilerinde sigara kullanımı Prevalansı Elazığ 1993, Sağlık İçin Sigara Alarmı Dergisi, 2: 17-29, 1995
9. Ögel K., Türkiye'de Madde Bağımlılığı, 1.Baskı, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık 2001:262-290.
10. Sezer R.E., Öztürk Ş. Z., Bilgin N. ve ark. , Elazığ'da Lise ve Dengi Okul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinde Sigara İçme Durumu 1989, Fırat Üniversitesi Dergisi, 5: 121-133, 1990
11. Adolescent smoking in Wuhan, China: Baseline Data From the Wuhan skomiking Prevention Trial, <http://www.ncbi.nlm.gov/htbin.../query-old vid>, (22.11.2001).
12. Teens and tobacco in Minesota. New Findings From The Minesota yoğuth tobacco survey., <http://www.ncbi.nlm.gov/htbin.../query-old uid>, (22.11.2001).
13. Sezer R.E., Ankara'nın Ortaokul, Lise ve Lise dengi Okullarda Sigara İçme Durumu ve Sigaraya Başlama Nedenleri 1983, Doğa Bilim Dergisi, 1984; 8: 375-384.
14. Çelik P., Esen A., Yorgancıoğlu A., Şen F.S., Topcu F., Manisa İlinde Lise Öğrencilerini Sigaraya Karşı Tutumları, Toraks Dergisi,2000; 1: 61-65.
15. Smoking Among Teenagers in an urban area in Suouthem Brazil., <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/htbin.../query old>, (22.11.2001).
16. Oncken C., MC Kee S., Krishnan-Sarin S., O' Malley S.,et al., Knowledge and Perceived Risk of Smoking-Related Conditions: A Survey of Cigarette, Prev Med., Jun,2005; 40: 779-784,
17. Tobacco, betel guid, alcohol and illicit drug use among 13 to 35 years old in Han, nural Taiwan: prevalence and risk factors., <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/htbin.../query-old uid>, (21.11.2001).

Kabul Tarihi: 09.04.2007